СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

Р Е Ц Е Н З И Я

От: *проф. д-р Станимир Иванов Кабаиванов;*
Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ - ФИСН;
3.8 „Икономика“

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по *„Счетоводство, одит и анализ на дейността на предприятието“* в Стопански факултет, Софийски университет „Св. Климент Охридски“.

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури съгласно Заповед № РД 38-28/22.01.2026 г.

Автор на дисертационния труд: *Александър Камбуров*

Тема на дисертацията: *Счетоводно-информационно осигуряване на управлението на разходите в лечебните заведения в България*

1. Информация за дисертанта

Александър Викторов Камбуров се дипломира в бакалавърска програма по „Стопанско управление“ на Стопанския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ през 2019 г. През 2021 г. завършва с магистърска програма в същия университет по „Счетоводство и одит“. Александър Камбуров е докторант в докторска програма „Счетоводство, одит и анализ на дейността на предприятието” в периода февруари.2022 – февруари.2025 г. Неговото академично развитие е насочено изцяло в областта на счетоводството и финансите, което му позволява да надгради своите интереси и научни търсения с обучението в ОНС „Доктор“.

Професионалният опит на Александър Камбуров допълва и обогатява неговата подготовка, като освен работата със студенти, като част от обучението му за ОНС „Доктор“, той е имал възможност да се запознае отблизо с процесите в Медицински център Балканмед и редица частни компании.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд е в общ обем от 193 страници, от които 165 страници основен текст, включващи въведение, четири глави, заключение, списък на използваните литературни източници. В изследването са използвани 134 източника, преобладаващо на английски език. Докторантът предлага ясен и логичен подход в представянето на ограниченията и основните изследователски резултати.

Дисертационният труд е посветен на изключително актуални и обществено значими проблеми, като е подчертана практическа му насоченост. Докторантът успешно е обосновал както важността на дискутираните проблеми, така и логическата свързаност на предприетите действия за разрешаване на поставените изследователски задачи.

Изследването е ориентирано към задълбочен анализ на разходите, които лечебните заведения в България генерират в процеса на предоставяне на медицински услуги. Определени са четири основни цели, което е доста амбициозно за дисертационен труд. Трябва да се отбележи, че те са тясно свързани и реално могат да бъдат разглеждани, като отделни части на една обща цел. В дисертацията са използвани подходящи модели и методи за анализ, като отделни стъпки в изчислителните процедури са подробно аргументирани и описани.

Първа глава е посветена на организацията на лечебните заведения в България, както и на основните разходи и предоставяни услуги в рамките на тяхната дейност. Като стъпва върху съществуващи изследвания и статистически данни, докторантът е извел обща схема на структурата на болничните лечебни заведения и е представил фактическото разпределение на основните типове разходи към момента на изследването.

Във **втора глава** са разгледани методите за калкулиране на себестойността в лечебните заведения. Освен цялостното им представяне, което показва доброто познаване от страна на докторанта на съществуващата литература, заслужава да се отбележи и критичния

поглед и представената от автора дискусия относно приложимостта на разглежданите методи към практиката в България.

В **трета глава** акцентът е поставен изследване на подходите за калкулиране на себестойност в лечебни заведения в България. Представени са методологията и резултатите от проведено качествено интервю с 35 експерта – финансово-счетоводни специалисти, ръководни кадри и специалисти по здравен мениджмънт. Съобразно поставените за решаване задачи са анализирани отношението към разходите, прилаганите техники за разпределяне на непреките разходи и отчитането на преките разходи. Спазени са всички изисквания за анонимност и етичните норми при провеждане на анкетата. Резултатите са използвани, за да бъде аргументирана употребата и ползите от прилагане на по-адекватни методи за анализ на разходите и предоставяне на детайлна аналитична информация за целите на управлението.

В **четвърта глава** е разгледан процеса по внедряване на TDABC модел за остойностяване на ендоскопски изследвания, както и установените възможности за подобрение. Тази част от дисертационния труд съдържа практическото изследване, като са подробно представени две сложни манипулации (колоноскопия – 20 етапа/стъпки, и гастроскопия – 18 етапа/стъпки). Като коректно отразява установените в рамките на експеримента трудности и проблеми при отчитането, докторантът предлага опростена калкулация на база време – с използване на усреднени и стандартизирани стойности.

Заключението представя накратко най-важните моменти от изследването, като са разгледани получените резултати в контекста на поставените цели. От гледна точка на обхвата на направените проучвания, може да се твърди, че са получени резултати, които подкрепят формулираните в уводната част твърдения.

Отделните части на дисертационния труд са логически свързани и водят към решаване на поставените задачи и постигането на целите на изследването.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Дисертационният труд има практически измерими резултати, защото позволява на лечебните заведения да проследяват, анализират и контролират по-ефективно своите разходи. Авторът е положил усилия да адаптира резултатите от своето изследване спрямо текущото състояние на практиката в страната, което още веднъж демонстрира желанието му да

изгради приложим метод за отчитане и анализ на разходите, който след това да се използва за оценка на ефективната работа на лечебните заведения.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Могат да бъдат откроени следните научни и научно-приложни приноси:

- Предложен е опростен метод за остойностяване на медицински услуги, алтернатива на TDABC, с което се оптимизира и улеснява работата на лечебните заведения, като се запазват възможностите за анализ на направените разходи.

- Направена е оценка на практическата приложимост на метода на времево-базирано калкулиране на база реални медицински процедури, като са установени срещаните трудности и забелязаните недостатъци.

- Изведени са счетоводно-информационните практики на български лечебни заведения за управление на разходите, като са анализирани причинно-следствените връзки за използване на съответните методологии и технологии, и са предложени конкретни подобрения.

Приносните моменти са отразени в автореферата, като считам че внимание заслужават тези, посочени в т. 4, 5 и 6.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Александър Камбуров е представил списък с три научни публикации насочени към дисертационният труд. Две от тях са на български език, в годишници на Стопански факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ – през 2024 и 2025 г. Третата е на английски език, в сборник с доклади от международна конференция в гр. Бургас. Бих могъл да препоръчам на докторанта да насочи по-голяма част от своите публикации към издания, индексирани и реферирани в Scopus и/или Web of Science.

Не са ми известни факти, които да поставят под съмнение личния принос на Александър Камбуров, неговото участието при провеждането

на изследването, подготовката и представянето на приложените публикации. В рамките на изследването личи професионално и точно отношение към използваните литературни източници, както и при определяне на приносните моменти.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът е с обем от 54 страници (51 от тях основен текст). В него са отразени изводите и важните елементи на дисертационното изследване. Изложени са получените резултати и са изчерпателно описани приносните моменти.

Нямам основание да се съмнявам в оригиналността на изследването, текста на дисертацията и заявените приносни моменти. Мога да препоръчам на докторанта да продължи своите изследвания и да прилага получените резултати в практиката.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Към изложението биха могли да се направят следните коментари и препоръки:

- Ако предложените методи, базирани на време (TDABC и дискутираният опростен метод) бъдат приложени в по-голям мащаб, как ще се отрази това на работата с нестандартни дейности и процеси? В този случай, възможно ли е тяхното приложение или е необходимо разглеждания инструментариум да бъде допълнително ограничен само до някои процеси?

- В коментарите към TDABC на стр. 88 е коментиран коефициент на „полезно време“ от 90%. Считате ли, че е необходим конкретен начин, по който този коефициент да бъде определян и трябва ли той да бъде част от предложените в дисертацията методи?

Отправените бележки целят да подобрят изложението и представянето на изследването. Те в никакъв случай не омаловажават положените усилия и постигнатите от автора резултати.

8. Заключение

Представеният дисертационен труд е в съответствие с изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и вътрешните правилници на Стопанския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“. Получени са резултати, които могат да бъдат използвани при решаването на важни практически задачи. Публикациите и съпътстващите изследването материали са в съответствие със специфичните изисквания на СУ „Св. Климент Охридски“.

Александър Камбуров демонстрира задълбочени теоретични знания и практически умения, както и доказва своите възможности да провежда самостоятелно и последователно научни изследвания.

Давам своята **положителна** оценка за изследването, представено от дисертационния труд, автореферат, резултати и приноси, и убедено предлагам на уважаемото научно жури да гласува **да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Александър Викторов Камбуров** в 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Счетоводство, одит и анализ на дейността на предприятието“.

Дата / място
27.02.2026 г.
гр. Пловдив

Подпис: ……
/*проф. д-р Станимир Кабаиванов*/